

Лекція/семінар:

Змістовий модуль 1. Перекладознавство у добу світоглядних і парадигмальних змін

Лекція 1.

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання курсу «Актуальні проблеми перекладознавства». Аналіз інформативної насиченості повідомлення.

Поняття мінімальної одиниці інформації. Квант інформації як елементарна одиниця перекладу у перекладознавчій парадигмі. Інваріантна, пояснювальна, описова, нульова, надлишкова інформація. Визначення коефіцієнту інформативної насиченості повідомлення за Шенноном та Міньяром-Белоручевим. Етапи перекладацького процесу з урахуванням ступеню інформативної насиченості повідомлення. Види контролю: колоквіум «Сучасні теоретичні і методологічні засади дослідження перекладу» (2 год.)

Лекція 2

Тема 2. Основні принципи моделювання процесу перекладу.

Семантичні, ситуативні, психологічні засади моделювання процесу перекладу.

Денотативна модель: врахування семантичних, синтаксичних, культурологічних розбіжностей між вихідною та цільовою мовами. Етапи перекладацького процесу за денотативною моделлю: Ситуативна модель: врахування комунікативної ситуації при перекладі у всіх її проявах – середовище, культурно-історичний контекст, психологічне, прагматичне підґрунтя. Психолінгвістична модель: врахування глибинних ментальних процесів. Процес перекодування за Гусерлем, Жинкіним, Гальперіним, Лотманом.

Основні види семантичного варіювання. Роль функціонально-ситуативного змісту висловлювання в досягненні еквівалентності при перекладі.

Види контролю: колоквіум «Моделювання процесу перекладу» (2 год.)

Лекція 3

Тема 3. Комплексний характер змістових характеристик висловлення і принципи їх розгляду у перекладознавстві. Розбіжність у предметно-логічному значенні еквівалентних слів в оригіналі і в перекладі - врахування семантичних, синтаксичних, культурологічних розбіжностей між вихідною та цільовою мовами. Особливості відтворення конотативного аспекту значення висловлення у перекладі – знакова функція стилістичних фігур. Врахування картин світу та настанов мовців.

Види контролю: колоквіум, доповіді «Способи і засоби відтворення імплікованого смислу повідомлення» (2 год.)

Змістовий модуль 2. Антропоцентричний підхід до проблем перекладознавства

Лекція 4. Семіотика і когнітивна лінгвістика як втілення антропоцентричного підходу до проблем перекладознавства. Інтегративність як визначально риса підходів антропоцентричного гатунку: врахування світоглядних, мотиваційних, інтенційних, ціннісних, морально-етичних чинників смислоутворення у комунікації та перекладі. Схематичність світосприйняття та процес перекладу: гештальти, фрейми, патерни.

Види контролю: колоквіум «Врахування картини світу мовної особистості у перекладі» (1 год.)

Лекція 5. Когнітивно-семіотичні і психолінгвістичні основи дослідження письмового перекладу.

Текстовий концепт як питальна сутність. Психографологічний аналіз, контент аналіз, інтент-аналіз – синтаксична розгорнутість висловлень, архітектоніка текстової тканини, логічна стрункість наративу або її брак, емотивність (так звана “емболія”) та її врахування при перекладі, інтенційність продукування повідомлення та його сприйняття. Розбіжність у семантичній структурі слова іноземної та рідної мов як вияв дії комплексу мовних, мовленнєвих, психологічних, прагматичних, культурологічних, соціальних чинників. Багатозначність слова і переклад. Контекст. Вибір слова із синонімічного ряду при перекладі. Види контролю: колоквіум «Відтворення емоційної складової змісту повідомлення» (2 год.)

Лекція 6. Психолінгвістичні методи дослідження усного перекладу – Чернов, Ширяєв, Мірам, Карабан, Максимов. Оптимальні параметри часового проміжку відставання від суб’єкта мовлення та утримання інформації в оперативній пам’яті. Вірогіднісне прогнозування за Черновим. Негативні фактори, що ускладнюють процес усного перекладу: заданий ззовні темп та зміст мовлення, негативний вплив середовища (акустичні, психологічні перешкоди), імовірнісність (непередбачуваність) розгортання комунікативного процесу у тематичному та лексико-фразеологічному плані. Так звана “Паризька теорія смислу” (усний переклад)

Види контролю: колоквіум «Психолінгвістичне підгрунття перекладознавчих розвідок Чернова, Ширяєва» (2 год.)

Семестр 2

1-й модуль: Понятійно-категорійний апарат перекладознавства.

Лекція 1. Типологія текстів: закономірності, способи та прийоми перекладу залежно від жанрової приналежності текста.

Художні (проза, поезія), публіцистичні, офіційно-ділові тексти (політичні, дипломатичні, комерційні, юридичні документи). Наукові тексти: спеціальні і науково-популярні тексти. Медійні матеріали (інтернет, радіо, театр, кіно).

Види контролю: колоквіум «Художній і інформативний переклад: точки розмежування і перетину» (1 год.)

Лекція 2

Тема 2. Розділи сучасного перекладознавства.

Загальна теорія перекладу, спеціальні теорії перекладу (усний переклад, письмовий, переклад художньої, наукової, технічної, публіцистичної та іншої літератури). Історія теорії та практики перекладу. Критика перекладу. Теорія машинного перекладу. Методика викладання перекладу. Когнітивно-семіотична транслятологія.

Види контролю: колоквіум « Когнітивно-семіотична транслятологія як новітній розділ перекладознавства» (1 год.)

Лекція 3

Тема 3. Проблема еквівалентності у сучасному перекладознавстві.

Поняття еквівалентності і адекватності в перекладознавстві. Типи еквівалентності. Еквівалентність і жанрова специфіка текстів. Способи і засоби забезпечення еквівалентності. Проблема встановлення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу. Телеологічність як один із головних чинників забезпечення еквівалентності.

Види контролю: колоквіум, доповіді «Сучасні принципи, шляхи і способи забезпечення еквівалентності у перекладі» (1 год.)

2-й модуль

Лекція 4. Типологія трансформацій у перекладознавстві

Транскрипція транслітерація, перестановки, заміни, додавання, опущення, конкретизація, генералізація, змістовий розвиток, антонімічний переклад, морфологічні, синтаксичні, стилістичні, семантичні, змішані. Трансформації на словотвірному рівні, на морфологічному рівні. Категорійна заміна. Частиномовна заміна. Заміна морфологічних засобів лексичними. Трансформації на синтаксичному рівні. Заміна сполуки словом і навпаки. Заміна синтаксичного зв'язку у словосполуках і реченнях. Членування речень. Об'єднання речень. Додавання мовних одиниць і конструкцій. Семіотичне підґрунтя трансформацій: триєдність мовного семіозису (Ч. Морріс) – семантики, синтактики та прагматики. Переклад як перетворення однієї семіотичної системи засобами іншої, орієнтований на інтерпретанту свого адресата [О. Селіванова]. Денотативний, конотативний та номінативний аспект лексичних трансформацій.

Види контролю: колоквіум «Принцип доцільності застосування трансформацій у перекладі» (1 год.)

Лекція 5. Міжмовні лексичні відповідники.

Еквівокабульні, нееквівокабульні, еквірозрядні, нееквірозрядні відповідники. Повні та неповні, константні й okazіональні, прямі, синонімічні, гіпогіперонімічні, дескриптивні, функціональні відповідники. Лакуни. Реалії. Класифікація реалій.

Види контролю: колоквиум «Мовні засоби відтворення національно-культурної специфіки оригіналу» (1 год.)

Лекція 6. Прагматичні і телеологічні аспекти перекладу.

Семіотична триада: семантика, синтактика, прагматика. Іntenція і категорія телеологічності. Мета, цілепокладання, моральна телеологія і переклад. Прагматичні трансформації. Аксиологічні прагматичні трансформації. Прагматичні основи перекладу фразеологізмів та жартів.

Види контролю: колоквиум «Прагматика і телеологія: розбіжності і точки перетину» (4 год.)